

Algemene Rekenkamer
t.a.v. drs. A.P. Visser, President
Lange Voorhout 8
2500 EA 's-Gravenhage

Turfmarkt 147
's-Gravenhage
[www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk](http://www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk)

Kenmerk
2022-0000248175

Uw kenmerk
22001647 R

Datum

Betreft Reactie op rapport 'algoritmes getoetst'

Geachte heer Visser,

Dank voor uw rapport 'algoritmes getoetst', als resultaat van uw onderzoek naar algoritmes bij een aantal onderdelen van de rijksoverheid. Vanuit mijn coördinerende verantwoordelijkheid voor digitalisering bied ik u deze reactie op het rapport aan.

In het onderzoek heeft u de rol van een algoritme binnen het bredere beleidsproces onderzocht en uw toetsingskader gebruikt om de risico's bij negen processen te beoordelen. Daarbij komt u tot de conclusie dat de restrisico's van drie algoritmes laag zijn en bij zes algoritmes midden tot hoog zijn.

Organisatie		Omschrijving algoritme	Oordeel
Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG)	BZK	Ondersteunt bij de beoordeling van de kwaliteit van foto's voor identiteitsbewijzen	X
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)	EZK	Risicomodel dat gebruikt wordt bij de beoordeling van aanvragen voor de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)	X
Toeslagen (T)	FIN	Ondersteunt bij de beoordeling van aanvragen voor huurtoeslag in het toeslagenverstrekkingensysteem (TVS)	X
Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR)	IenW	Ondersteunt bij de beoordeling van de medische rijgeschiktheid van mensen	V
Politie	JenV	Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS) voorspelt waar en wanneer het risico op incidenten hoog is	X
Directoraat-generaal Migratie (DGM)	JenV	Zoekt intelligent in vreemdelingen-persoonsgegevens of iemand al eerder in Nederland is geregistreerd	X
Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB)	JenV	Koppelt gegevens voor verkeersboetes aan op kenteken geconstateerde verkeersovertredingen	V
Inlichtingenbureau (IB)	SZW	Levert signalen aan gemeenten voor rechtmatigheidscontrole op bijstandsuitkeringen	V
Sociale Verzekeringsbank (SVB)	SZW	Ondersteunt bij de beoordeling van AOW-aanvragen	X

Door het gebruik van uw kader ontstaat er een beeld van de mate waarin risico's beperkt worden bij de inzet van een algoritme. Het gebruik van uw kader helpt in het verder vormgeven van algoritmes en het organiseren van toezicht op het

Datum

Kenmerk
2022-0000248175

gebruik van algoritmes. Dit wordt dan ook meegenomen in verdere ontwikkelingen die ik hierna beschrijf.

Uw oordeel in het onderzoeksrapport is stevig en om die reden ga ik met de departementen aan het werk om de tekortkomingen aan te pakken. Omdat dit tijd kost, heb ik de departementen gevraagd om door de daartoe bevoegde experts - zijnde de Chief Information Officer en de FG of CPO - te onderzoeken of het verantwoord is om de zes algoritmes met een midden tot hoog restrisico, te blijven gebruiken totdat de tekortkomingen zijn weggewerkt.

De ontvangen beoordelingen van deze functionarissen geven voldoende zekerheid dat de onderkende risico's voor nu voldoende beheerst zijn door genomen maatregelen door de betrokken organisaties voor het verantwoord huidige gebruik van de algoritmes en de daarvoor benodigde data. De reacties van de organisaties voeg ik als bijlagen toe aan deze brief. Deze reacties beschouw ik als een eerste stap om enerzijds bewuster om te gaan met de risico's van het gebruik van algoritmes en anderzijds om in gesprek te gaan over de wijze waarop het toetsen van kaders aansluit bij de beheersingsmaatregelen van organisaties.

Tegelijkertijd zijn de organisaties met de bevindingen en aanbevelingen uit het rapport aan de slag gegaan, om de restrisico's aan te pakken en daarmee te verkleinen. Daarbij wordt ook geleerd van de organisaties van wie de onderzochte algoritme als 'voldoende' uit het onderzoek kwamen. Een volgende stap wordt dan ook om uitgebreider in te gaan op uw bevindingen. Daarbij zal per organisatie en het daar getoetst algoritme verdere informatie gewisseld worden over het toetsingskader, de gemaakte afwegingen, de risicobeoordeling en bias-controle. Daaruit volgt voor het zomerreces een brief met een aanvullende reactie aan de Tweede Kamer en aan u.

Ik dank de Algemene Rekenkamer voor het onderzoek en de meerwaarde die het biedt voor het kwalitatieve handelen van de rijksoverheid. Met deze bevindingen en aanbevelingen werken we verder aan verbeterde dienstverlening en beleidsuitvoering.

Hoogachtend,

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Digitalisering en Koninkrijksrelaties

Alexandra C. van Huffelen

Bijlage

Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG)

De CIO van RvIG heeft in samenwerking met de CIO van BZK een assessment uitgevoerd naar verantwoord gebruik van het algoritme. Daaropvolgend heeft de CISO van RvIG in samenwerking met de CISO van BZK een DPIA uitgevoerd, waarin de privacy risico's zijn benoemd. Deze is opgeleverd aan de FG BZK. Hieruit blijkt dat er geen zwaarwegende risico's zijn geconstateerd voor verantwoord gebruik op de korte termijn, maar dat we wel aan het werk moeten om de genoemde risico's aan te pakken. .

RvIG concludeert op basis daarvan dat het handhaven van de inzet van het algoritme te prefereren is boven een alternatieve handmatige controle:

- de DPIA bevestigt dat het algoritme niet als doel heeft om persoonskenmerken te beoordelen en legt deze niet vast, maar gebruikt kenmerken van de foto om tot een conclusie te komen over positionering en uitsnede ervan. Hiervoor gebruikt het internationale standaarden. Het algoritme heeft niet de identificatie van een persoon als doel;
- het algoritme heeft geen exclusieve werking, omdat het proces altijd wordt afgerond door menselijk handelen waarin de uitkomst van het algoritme kan worden genegeerd;
- de bevinding over de controle op de leverancier reeds is opgelost;
- in de *change procedure* is vastgelegd dat de leverancier bij nieuwe versies van het algoritme in geen geval wijzigingen in het algoritme doorvoert zonder medeweten van RvIG;
- voor burgers zijn de gevolgen van het stopzetten van het algoritme groot, omdat burgers in geval van een foto die niet voldoet aan de internationale standaarden problemen kunnen ondervinden bij grenspassages.

Tot op heden zijn er geen klachten ontvangen vanuit burgers of uitgevende instanties over de toepassing van dit algoritme.

RvIG onderschrijft het belang van beheersing van algoritmes en kan zich vinden in de bevindingen rond de beheersmaatregelen van het algoritme zoals die in het rapport van de Algemene Rekenkamer zijn opgenomen, met daarbij de opmerking dat RvIG, anders dan in het rapport staat aangegeven, wel degelijk een openbaar privacybeleid heeft¹. RvIG heeft naar aanleiding van het rapport een aantal verbeterpunten direct doorgevoerd, zoals het opstellen van de DPIA en het stellen van eisen aan de leverancier en de controle hierop door RvIG. De verbeterpunten die meer tijd kosten, zoals het opstellen van een algoritmeregister, zullen zo snel mogelijk en in ieder geval binnen een half jaar worden doorgevoerd.

¹ het privacy beleid van RvIG is te vinden op de website <https://www.rvig.nl/privacy>

Datum

Kenmerk
2022-0000248175

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

De CISO en CPO zien dat adequate mitigerende beheersmaatregelen zijn getroffen voor de verwerking van de subsidieaanvragen in de regeling Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) en dat aanvullende stappen worden gezet naar aanleiding van uw onderzoek. Met de maatregelen is continuering van het algoritme op dit moment te verantwoorden. De volgende punten in overweging nemende:

- dat u in dit onderzoek 'sturing en verantwoording' en 'data en model' volledig als "geheel effectief" heeft beoordeeld,
- de bevinding op privacy reeds opgelost is,
- aanvullende mitigerende maatregelen zijn getroffen voor de resterende drie bevindingen,
- het stoppen met het inzetten van het TVL-algoritme grote impact op de door de corona-crisis getroffen ondernemers kan hebben,

wordt geconcludeerd dat het stoppen met het gebruik van het TVL-algoritme disproportionele negatieve effecten heeft op de maatschappij en dat voortgezet gebruik te rechtvaardigen is.

Aanvragen die als hoog risico worden geclassificeerd, worden aanvullend handmatig gecontroleerd door RVO medewerkers. De Tweede Kamer is gedurende de uitvoering van de TVL periodiek geïnformeerd² over de voortgang van de regeling, de werking van het algoritme (risicomodel) en beheersmaatregelen. Het op dit moment stopzetten van het gebruik van het algoritme zal ertoe leiden dat een deel van de door de coronacrisis getroffen ondernemers geen steun ontvangen of lang in financiële onzekerheid blijven.

² Kamerstukken 35420-210, 35420-241, 35420-342, 35420-411, 35420-464, 35420-472

Datum

Kenmerk

2022-0000248175

Toeslagen

De door u aangekaarte risico's voor het Toeslagen Verstrekkingen Systeem (TVS) zijn via een risico identificatie formulier door onder meer de CISO en de CPO geanalyseerd en leidt tot een risico acceptatie overeenkomst.

Mocht zich een risico voordoen, dan wordt dat gemanaged door een generieke voorziening (zoals gebruikelijk conform architectuur). Hetzelfde geldt voor het IT-beheer. Binnen de totale ICT-omgeving waarin het TVS-systeem is ondergebracht, zijn generieke oplossingen voor toegangsbeheer, wijzigingenbeheer (inclusief logging) en voor back-up en recovery aanwezig en operationeel. In de regel is dit een acceptabele manier om risico's van toegang of back-up te managen. Toeslagen heeft de werking van deze generieke oplossing aangetoond. Omdat het onderzochte algoritme integraal onderdeel is van TVS, en TVS is ondergebracht in de ICT-omgeving, is dit voor het algoritme daarmee ook aangetoond.

U constateert dat Toeslagen een openbaar algemeen beleid voor privacy heeft en dat een specifiek op algoritmes gespitst privacy beleid ingebed is in de aanvraagprocedure. Toeslagen gaat graag met u in gesprek voor een nadere toelichting over het specifieke privacybeleid.

Datum

Kenmerk
2022-0000248175

Politie

De politie heeft met interesse kennis genomen van het conceptrapport 'Algoritmes getoetst'. Het rapport geeft inzichten en handvatten om de toepassing van algoritmes verder te verbeteren.

De politie vindt het van belang dat nieuwe technologieën zoals algoritmes gebruikt kunnen worden om bij te kunnen dragen aan haar veiligheidszorg. Dat moet met zorgvuldigheid gebeuren. Daarom geeft de politie gericht vorm aan haar ethiekbeleid. Ethische toetsing van algoritmes tijdens de ontwikkeling daarvan maakt daar onderdeel van uit.

Het CAS wordt niet gebruikt voor beslissingen jegens individuele burgers (en heeft dus voor individuele burgers geen rechtsgevolgen en/of risico's), maar voor verwachtingen van criminaliteit in gebieden (woonwijken). Door de door u gekozen presentatievorm wordt het CAS echter voor wat betreft impact op hetzelfde niveau geplaatst als andere onderzochte algoritmen. Hierdoor ontstaat in uw rapport de onterechte suggestie dat het CAS een algoritme is met een hoog risico. Ook vanuit security-perspectief ziet de politie op dit moment geen reden om het CAS uit te zetten.

U bent in het onderzoek voorts onterecht uitgegaan van toetsing vanuit AVG-perspectief, terwijl voor het CAS de Wet politiegegevens (Wpg) van toepassing is. De politie kan zich dan ook niet vinden in het door u gehanteerde kader.

Eén van de door u geconstateerde bezwaren ziet op het vermeende gebrek van een DPIA. Het CAS is ontwikkeld voorafgaand aan de invoering hiervan. Na invoering van de DPIA heeft de politie het CAS tegen het licht gehouden en geoordeeld dat alsnog een DPIA uitvoeren niet noodzakelijk is, wederom gezien het lage risico dat met het CAS gepaard gaat.

De politie heeft naar aanleiding van de gesprekken met u ook besloten om de ontvangst van bepaalde gegevens al aan de poort te blokkeren, in plaats van - zoals telkens de praktijk was - deze gegevens in een latere stap in het proces te excluseren. Deze genomen maatregelen komen niet terug in uw rapport.

Om bias te voorkomen geldt bij de politie ten slotte dat geautomatiseerde uitkomsten nooit zomaar overgenomen worden; er vindt altijd een menselijke toetsing plaats.

Op grond van bovenstaande argumenten komt de politie tot de conclusie dat het getoetste algoritme (CAS) gebruikt kan blijven worden.

Datum

Kenmerk

2022-0000248175

Directoraat-generaal Migratie (DGM)

De CIO en de CISO van het departement (JenV) hebben controles gedaan op de restrisico's en mitigerende maatregelen voor verantwoord gebruik van het algoritme.

De risico's voor burgers van het door DGM gebruikte algoritme voor het zoeken op de Basisvoorziening Vreemdelingen (BVV) zijn acceptabel. Het uitzetten van de betreffende functionaliteit zal ertoe leiden dat ketenpartners minder goed zijn toegerust om een zo goed mogelijk registratieproces te doorlopen. Ketenpartners kunnen dan uitsluitend nog exact zoeken op de BVV. Het gevolg is dat in bepaalde gevallen minder goed duidelijk is of vreemdelingen al bekend zijn op de BVV met als risico dat vreemdelingen ten onrechte dubbel of foutief worden opgevoerd in de vreemdelingenadministratie.

De dienstverlening is onderdeel van de overeenkomst die DGM gesloten heeft met D-ICT. DGM en D-ICT voeren een groot lopend project uit om de dienstverlening uiterlijk eind 2022 volledig BIO-compliant te maken. Op het gebied van gebruikersbeheer wordt aangegeven er geen gebruik gemaakt wordt van generieke beheeraccounts. Met betrekking tot back ups ten slotte geldt dat de voorziening volledig meedraait in de reguliere back up structuur van D-ICT Politie.

Datum

Kenmerk
2022-0000248175

Sociale Verzekeringsbank (SVB)

Op het terrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn twee algoritmes door u in dit onderzoek getoetst. Het onderzochte algoritme dat de Stichting Inlichtingenbureau hanteert, voldoet naar uw oordeel aan het toetsingskader. Daarnaast heeft u het algoritme dat door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) wordt gebruikt ter ondersteuning van de beoordeling van AOW aanvragen, getoetst. Over dit algoritme heeft u geconcludeerd dat het op enkele punten niet aan het toetsingskader voldoet. Deze punten zijn vooral gelegen op het vlak van IT-beheer. Op basis van het onderzoek door de CIO's van SZW en SVB naar de vraag of het verantwoord is dat de SVB dit algoritme blijft gebruiken, wordt de volgende reactie gegeven.

De SVB is van mening dat de gebreken die door u aan het algoritme zijn geconstateerd, niet van dien aard zijn dat de rechten en vrijheden van betrokkenen hierdoor in het geding komen en dat (handhaving van) dit algoritme niet tot nadelige gevolgen voor burgers leidt. Zoals ook in het rapport staat, wordt als op basis van het algoritme een afwijzing plaatsvindt, de aanvraag altijd nog door een medewerker van de uitvoering beoordeeld. Dit leidt tot de inschatting dat dit algoritme, hangende de maatregelen die worden ingezet om te bewerkstelligen dat het algoritme wel aan uw toetsingskader voldoet, in gebruik kan blijven.

Hierbij merkt de SVB op dat uw normenkader vooral gericht is op het gebruik van 'zelflerende algoritmen e/o AI'. Het bij de SVB getoetste algoritme betreft geen zelflerend algoritme, maar een technisch eenvoudig ('rule based') algoritme. De constatering die u heeft gedaan op het gebied van autorisatie tot- en monitoring van het algoritme heeft de SVB op een andere wijze ingericht, namelijk middels het voortbrengingsproces gebaseerd op ITIL. In het aanvraagproces zijn veel controles ingebouwd om verantwoord gebruik te borgen. Dit wordt ook getoetst middels de 2^e en 3^e lijns-controles. Het genoemde risico 'Ongeautoriseerde toegang tot de systemen kan bijvoorbeeld leiden tot wijziging, beschadiging en/of verlies van data' is hiermee afgedekt.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat de Functionaris voor de Gegevensbescherming bij dit onderzoek niet betrokken is geweest omdat door u geen tekortkomingen werden geconstateerd bij de toetsing van het algoritme van de SVB op het onderdeel 'Privacy'.